

Pavel Jerie: Pro koho je medicína? Světlem za lepšími léky

Praha: Academia 2009, edice Paměť, 444 stran.

1. vydání, formát 130 × 200 mm, vázaný výtisk, černobílý.

ISBN 978-80-200-1710-9, cena 395 Kč.

Jako autor tohoto příspěvku se necítím být povolán k tomu, abych napsal recenzi se všemi náležitostmi, protože jsme s P. J. přátelé, takže nejsem nestranný, a protože jsem, byť pouze dočasně a malou měrou, do jeho životního příběhu zasáhl. Na recenzi dosud čekáme, přestože se kniha objevila na trhu již před půl rokem a přestože se setkala s jednoznačně příznivým ohlasem většiny čtenářů. Soudím, že si proto zasluhuje alespoň předběžně několik poznámek, které bych nazval zprávou o knize.

Je velmi autentickým svědectvím o tom, jací jsme kdysi byli a jaká byla doba, v níž jsme žili. Kdybych měl knihu oznámkovat, dal bych všem podstatným hlediskům výtečnou, jazyku jednou a čtivosti dvakrát podtrženou (zjištění, že je dnes mezi lékaři někdo, kdo dosud nezapomněl česky a umí na úrovni i psát, mě příjemně překvapilo). Nakladatelství patří za její vydání blahopřání a dík. Přípomínek, které lze vznést, je nemnoho, nejsou zásadní povahy a některé z nich by mohly mít význam pouze tehdy, pokud by se uvažovalo o dotisku nebo druhém vydání.

Název knihy je velmi přitažlivý, ale ne zcela výstižný. Má k němu přímý vztah pouze předposlední (str. 387–393), nepřímý poslední kapitola (str. 394–411), hlavní náplní je autobiografie. Náhoda způsobila, že rok po odchodu P. J. do ciziny (1969) a vydání vzpomínek (2009) rozdělily jeho životní dráhu téměř přesně na dvě poloviny, a to na 42 let doma a 40 let venku, takže velice dobře ví, o čem píše. Velmi cenná je v této souvislosti zásada nepsat o ničem, co sám neprožil. Lze si ovšem představit, jaké měl při dnešní záplavě memoárové literatury potíže, když hledal dosud neotřelý název. Pokud jím však chtěl upozornit na problémy, které dnešní medicína má, dokonale se mu to zdařilo. Bylo by prospělo, kdyby kniha obsahovala – třeba na stránce věnované katalogizaci – několik základních údajů o autorovi včetně časových vztahů a kdyby on v textu věnoval více pozornosti datování. Obojí by přispělo k lepší orientaci. Části věnované „rozvětvené rodině“ se čtou stejně dobře jako ostatní, myslím si však, že leccos z nich zajímá spíše historiky oborů, v nichž autorovi předkové působili, a že jsou příliš rozsáhlé. Kapitoly o Švýcarsku (V exilu, str. 185–320) patří pravděpodobně k nejlepším, které kdy byly na toto téma napsány (bylo jich mnoho, a o jeho zvlátnostech byl dokonce natočen i celovečerní satirický film, který běžel i u nás). Postrádáme v ní však údaje o tom, proč Jeriovi vybrali za zemi koneč-

ného pobytu Švýcarsko, jak se osobně vyrovnávali s jeho tradičními neobvyklostmi, a proč P. J. – po 14 letech práce ve funkci vedoucího kardiologa a jako autor dvou domácích vydání úspěšné učebnice, o jejíž další vydání byl zájem i v zahraničí – změnil pracovní zaměření. Obě kapitoly týkající se otázky položené v názvu knihy jsou napsány brilantně, zjevně po důkladném a moudrém promyšlení, otevřeně, poctivě a přesvědčivě. S jejich závěry nelze než souhlasit. Bylo by skutečně absurdní, kdyby se konkrétní pacient vytratil nejen z ordinace, ale i z klinického výzkumu, a byl považován v prvním případě především pouze za předmět podnikání, ve druhém za statistickou položku. Pokud by měla zásada „blaho nemocného nejvyšším zákonem“ platit i nadále, nemá-li medicína ztratit svůj smysl a poslání, je nezbytné hledat a najít nejvhodnější rovnováhu mezi klady tradičního a nového pojetí. Týká se to jak „umění léčit“, tak „lékařské vědy“. Tady není pověstná střední cesta ani vyšlapaná, ani tráva po jejich krajích vyžraná, a nebudou osly ti, kdo po ní vykročí.

Závěrem mi dovoluji několik slov osobního charakteru. Podle druhého odstavce kapitoly Most (str. 76) by se leckomu mohlo zdát, že jsem byl pro P. J. něco jako dáblův advokát, když jsem ho lákal do Mostu a zamlčel mu, jak to tam páchne. Spadl mi balvan ze srdce, když mě ujistil, že ho nikdy nic podobného nenapadlo, a že nikdy nezalitoval, že v Mostě a tehdejšími Severočeském kraji působil. Viděno nejen mými očima, udělal tam spoustu užitečné práce, a kdyby ho někdo – jako kdysi JFK Američany – vyzval, aby se zamyslel nad tím, co udělal pro svou zemi, neměl by s odpovědí sebemenší starost. Venku v ní pokračoval, byť s jiným zaměřením, tentokrát s prospěšností globálního dosahu. Před několika lety jsem v článku o Vladimíru Fenclovi doporučil tehdy čerstvým kolegům V. F. jako příklad hodný následování. Těší mě, že v tomto článku mohu stejnou měrou doporučit i Pavla Jerieho. Ani on tehdy neodcházel z materiálních důvodů, a i on tvrdě pracoval a byl úspěšný, aniž si pouze válel vlastní kuličku. I jeho se týká naše politování, že minulý režim trval příliš dlouho na to, abychom mohli jeho lidských a odborných vlastností více využít doma.

Doc. MUDr. Jiří Jirka, DrSc.,
e-mail: jurahanka@seznam.cz